

Títol: Himne a Santa Coloma, patrona de la Parròquia de Santa Coloma Centelles, bisbat de Vic.
Descripció: Lletra i música de l'himne de Santa Coloma encapçalat per un dibuix de Jordi Sarrate. Al darrera explicació històrica de Joan Font i Rius sobre l'església i origen de Centelles.

Any: Sense data

Lletra: Dr.Fortlà Solà, Pvre.

Música: Mestre Rafael Subirachs

Font: Goigs Centellenchs, nº2-1969

Pàgines: 2

Consulta: Arxiu personal

Recerca: Josep Rovira i Cullell

HIMNE A SANTA COLOMA

patrona de la Parròquia de Santa Coloma de Centelles, bisbat de Vic

*Patrona de Centelles,
Coloma, ocell del Cel,
guieu vers el camí de les estrelles
aquest poble fidel.*

Vós, la vila haveu fundada
quan tot el país reneix;
a vostra aula arcecerada
com una eura arrela i creix.

De Vós pren calor i vida
com del pit matern l'infant.
O Coloma beneïda,
àngel bell d'un poble gran.

Del Sant Temple la façana
vostra imatge ha presidit;
si va caure en hora insana,
més gentil ha reflorit.

Colometa voladora,
com les ales esteneu
sobre est poble que us implora
i us té escrita en el nom seu!

Sang de nostra sang, corona
d'una raça que us fa honor;
des d'ací siau Patrona
de qui us mira amb tant amor.

Puix per Vós tenim història,
brilleu, astre coruscant,
en la ruta de la glòria
dels passats i els que vindran.

Lletra del Dr. Fortlà Solà, Pvre.

Música del Mestre Rafael Subirachs

TORNADA

PA-TRO-NA DE CEN-TE-LLES CO-LO-MA O-CELL DEL CEL GUI-EU VERS EL CA-
ESTROFA
 MI DE LES ES-TRE-LLES A-QUEST PO-BLE FI-DEL. VÓS LA VI-LA HA-VEU-FUN-
 -DA-DA QUANT TOT EL PA-ÍS RE-NEIX, A VOS-TRAU-LAA-RRE-CE-RA-DA COM U-
 NAU-RA A-RRE-LAI CREIX. DE VÓS PREN CA-LOR i VI-DA L'IN-FANT O CO-
 LO-MA BE-NE-Ï-DA ÀN-GEL BELL D'UN PO-BLE GRAN. PA---

CENTELLES I LA SEVA DEVOCIÓ A SANTA COLOMA

Tal com vàrem deixar dit en els «Goigs de Santa Coloma de Centelles», avui aprofitarem la publicació del present HIMNE per donar una lleugera idea de la devoció de Centelles a la seva Patrona.

Santa Coloma nasqué, visqué i morí, a mitjan segle III, a la vila de Sens, situada a una seixantena de quilòmetres al sud de París. L'època i el vehicle de la introducció a casa nostra de la veneració a la donzella senonesa, la ignorem, però podem raonablement suposar-la a l'època de la Reconquesta cristiana, quan els exèrcits francs coadjuvaven a la seva realització, essent molt possible que portessin a Catalunya la devoció a sants de la seva terra (Sant Martí, Sant Llop, Santa Coloma, Santa Fe...). De Santa Coloma en coneixem prop de vint esglésies i innumerable altars secundaris a ella dedicats en tot l'àmbit català, i la majoria d'aquestes esglésies i altars són d'una antiguitat que es remunta fins a aquells segles de la reconquesta del país.

Pel que fa al nostre cas concret, el primer esment que tenim de l'existència d'un temple dedicat a Santa Coloma és de darreries del segle IX, o sigui el 898, en el document de consagració de l'església de Sant Martí d'Aiguafreda, en el lloc anomenat Aiguafreda de Dalt. Aquest document ens parla que el primitiu terme que formava la dotació de Sant Martí d'Aiguafreda es trobava repartit entre grans dominis anomenats «viles», que comprenien una gran extensió de terreny. Entre aquestes «viles» hi trobem algunes cases encara subsistents amb el mateix nom d'aleshores: Gemenes, Vall-llossera, Ollic, Vinyoles... i dintre la demarcació d'aquesta última es va formar l'església de Santa Coloma, que, al seu torn, transmeté el cognom de Vinyoles al poble que es formà al seu redós. D'aquí pren peu la primera estrofa d'aquesta HIMNE, quan diu: «Vós la vila haveu fundada, quan tot el país reneix...».

Com a nota històrica poc coneguda direm que Centelles, en alguns documents, apareix amb el nom de Santa Coloma de *Pujol rig* o *Pujol rege*, prenent aquest nom del pujol que forma el capdamunt de la pujada que ve de Sant Antoni, camí que en l'Acta de Consagració d'El Brull, any 1062, és anomenat *strata* o camí de *Pujol rege*. En altre document de l'any 1114 se'n diu *Sancie Columbe de Puiol rig*. Però aquest nom no prosperà i ben aviat desaparegué.

Aquesta església de Santa Coloma, que segurament seria una petita capella, assentada dalt el lleuger pujolet esmentat, esdevindrà el germe dels temples que en el decurs dels segles s'aniran succeint en el mateix indret del primitiu, fins a arribar a l'espaïosa església dels nostres dies. Cal remarcar, doncs, que, com tants d'altres llocs, la vila de Centelles és filla d'aquell modest temple de Santa Coloma, a l'ombra del qual nasqué i s'arraigà, prenent de primer el nom de Santa Coloma de Vinyoles, per ésser aquesta la casa més important i que donava nom a la rodalia. Molt més tard, i paulatinament, per motius d'ordre senyorial, es canvià pel de Santa Coloma de Centelles.

Els vells papers ens parlen dels diversos caires o aspectes que prenía la viva devoció dels centellencs a Santa Coloma, i les variades formes de manifestar-se, ja sigui amb l'establiment, sota el nom de la Santa, d'una mena de Banc, Taula de Canvi o dipòsit de cabals, que l'any 1632 ja funcionava en profit de la vila; sigui també amb la correntia de generositat amb què els veïns subvenien a les despeses de l'Obra de la Parròquia i culte de la Santa; sigui també amb l'abundant nombre de dones batejades amb l'altre nom de Coloma, costum arreladíssim al segle XIV, ara molt reduït, però no del tot bandejat encara.

L'any 1400, el pintor de Barcelona Pere de Vallbriga féu el retaule de l'altar major de la Parròquia, que hom volgué que fos de gran qualitat, posent-hi alguns episodis de la vida i martiri de la Santa. En 1617, la devoció del poble volgué oferir a la seva Patrona un altar més acostat a les idees estètiques d'aquella hora —imaginem-nos un barroc exhuberant— i féu obrar un altre retaule. En fou l'autor l'escultor moianès Jaume Rubió i el durà el mestre barceloní Joan-Antoni Vilar. Presidia el retaule una imatge de la Santa, de plata sobredaurada, de cinc pans d'alçada, beneïda l'any 1627. En tal forma no s'hi planeyé pas la riquesa que fins i tot vingué un moment que calgué considerar la conveniència d'aturar les obres, atesa l'alta suma de diners que costava l'altar. Però l'entusiasme i la devoció dels centellencs —que travessaven, com tot el país, una època de certa prosperitat econòmica— acordaren prosseguir, fos com fos, l'obra començada, que s'acabà i es beneí el 9 de novembre de 1619 pel rector Damià Bolló. Més tard, l'any 1631 s'hi esculturaren uns plafons, que mestre Rubió havia deixat llisos, amb escenes del martiri de Santa Coloma. En fer-se l'actual temple parroquial (any 1704) hom decidí que aquell retaule —que realment deuria ésser bo i, per tant, orgull de la vila que l'havia sufragat— continués presidint el nou temple; però l'incendi que l'any 1856, després d'un Novenari d'Ànimes, consumí part de l'interior de l'església, obliga a fer-ne un altre de molt més modestet, fins i tot carrinçol, que és el que fou destruït l'any 1936.

Una de les manifestacions més vives de la devoció de Centelles a la seva Patrona, la trobem en la realització d'un desig llargament sentit i expressat: la possessió d'una relíquia de Santa Coloma. Extractant —i abreujant— el que ens diu el «Llibre d'Obra» de la Parròquia, en el foli 22 del volum dels anys 1617-1631, sabem que el dia 22 de març de 1620 arribà de Roma el centellenc fra Joaquím Soler, religiós dominic, fill del sastre de la vila Antoni Soler, essent portador d'una relíquia de la Santa juntament amb el document acreditatiu de la seva autenticitat. Grans festes foren fetes a la vila, segons detalladament ens va contar l'alludit «Llibre d'Obra».

D'aquí que l'esment, en els «Goigs de Santa Coloma Sasserra», de la possessió d'aquesta relíquia, feia suposar a mossèn Fortià Solà que aquells eren, en realitat, els Goigs que d'antic es cantarien a Centelles a la seva Patrona. Sembla, però, que dit sacerdot no conegué els Goigs que reproduïrem en el número anterior d'aquesta Col·lecció. Caignuts aquests Goigs en l'oblit, el mateix mossèn Fortià Solà compougé, vers l'any 1944, el present HIMNE, que és el que es canta actualment en les festivitats solemnes.

L'any 1757 ja existia —no podem precisar el seu origen— la «Caritat de Santa Coloma», consistent en l'almoina que es feia a les vuit del matí del dia de la Santa a dotze pobres, pagant l'Obra de la Parròquia. Aquesta almoina continuà fent-se fins a darreries del segle XIX, segons hem anat veient al «Llibre d'Obra».

A més de tot el que resta escrit fins ací, Centelles celebra encara, a honor de Santa Coloma, tota una Festa, d'un marcat caràcter folklòric, plena de segles i de raons gentils: és la Festa del Pi de Santa Coloma, celebrada el 30 de desembre de cada any, vigília de la seva Festivitat, Festa Major de la vila. La Festa del Pi, ancorada en el cor de l'hivern, té un ric costumari conservat íntegrament. Festa olorosa de pi i de fortors de pólvora... En el dibuix que encapçala el present HIMNE, obra de l'artista centellenc Jordi Sarrate, la part central ens dona una idea estilitzada de la típica Festa del Pi de Santa Coloma.

Aquests són els trets principals —que podríem ampliar considerablement— de la devoció a Santa Coloma. Devoció pregonament arrelada, i que ens demostra com Santa Coloma ha presidit des de sempre l'evolució i desplegament de la vila, des del minúscul i isolat temple ja en peu l'any 898 —i qui sap des de quan— fins a la floreixent i pròspera vila que tant ens plau i enorgulleix.

Joan FONT I RIUS